

Előszó

Nagyon sokan írtak már a szülőföldhöz való ragaszkodásról, a szülőföld szeretetéről. Nem hiszem, hogy én tudnék valami újat mondani ezzel kapcsolatosan. Én is szeretem a szülőföldemet.

Éppen ezért életem során mindent összegyűjtöttem, ami kezembe került, s amit Firtosváraaljáról, Firtos váráról írtak. Így került birtokomba számos olyan írás, amelyek neves szakemberektől, ihletett tollforgatóktól származnak, vagy pedig a falu valamikori irattárából bukkantak elő. Ezeket az írásokat gyűjtöttem össze hosszú időn át, hogy aztán könyv alakban is megjelentessem őket. Erre többféle okom van.

Tisztázni szeretném – egyes vélemények ellenében – hogy Firtos vára a Firtosváraalja területén épült: a terület a firtosváraaljai emberek telekkönyvében szerepel. A település, mármint Firtosváraalja, nem sóvidéki, hanem Nyikó menti település. Megjelent olyan írás is, amely szerint Firtos vára Korondhoz tartozna! Elképesztő „megállapítás”: ez nem igaz! Ezt a téves felfogást akarom kiigazítani, cáfolni. Állításom helyességének bizonyítására közlöm eredetiben az erre vonatkozó adatokat komoly szakemberek tollából. A más szerzőktől publikált tanulmányok egy része már megjelent nyomtatásban, más része itt lát először napvilágot. Noha ezeket semmiképpen sem tekinthetem sajátjaimnak, itt történő közreadásukat indokolja az a tény, hogy a szerzők mindegyike felbecsülhetetlen adatokat szolgáltat Firtosváraalja és Firtos vára történetére vonatkozóan: az Olvasó dolgát szeretném azzal megkönnyíteni, hogy ezeket a munkákat egybegyűjtve találja a kötetben.

Saját hozzájárulásom a fennmaradt és áttanulmányozott községi jegyzőkönyvekből és az egyházi irattárból származó adatok összegyűjtése, feldolgozása és közzététele. Nagy segítségemre volt néhai Jánosi János, aki megőrizte és rendelkezésemre bocsátotta a falu jegyzőkönyveit. Az adatok gyűjtésében többen is segítségemre siettek a falu lakói közül, mint Bálint Zsigmond és Deák Albert, akik jól ismerik a helyi körülményeket és történéseket. Máté Zoltán – id. Máté Lajos, volt firtosváraaljai unitárius lelkész unokája – úgyszintén korabeli fotókkal, adatokkal segítette munkámat. Úgy vélem, a falunkra vonatkozó adatok közzététele minden firtosváraalji ember érdeklődésére számot tarthat.

Munkám első része magától értődően Firtosváralja természeti környezetébe (a növény- és madárvilág érdekességeibe), illetve népeségi viszonyaiba enged betekintést. A falut jól ismerő idős emberek adatai alapján feltérképeztem a helység határában levő dűlők, patakok, kertek, erdők elnevezéseit, a falu utcaneveit, a gyakoribb családneveket. Fennmaradt adatokra alapozva sikerült megrajzolnom egy demográfiai helyzetképet: táblázatba foglalva számadatokat a lakosság lélekszámának alakulásáról, etnikai és felekezeti megoszlásáról. Ezt egészíti ki néhány névlista a faluközösség vezetőiről, a helység papjairól és tanító-mestereiről, a Firtosváraljáról kikerült, középiskolát–egyetemet végzett személyekről. Összeírtam a falubeli temetők sírkövei alatt pihenő, elhunyt firtosváraljai neveit is. Ezt követik a falu történeti adatait bemutató tanulmányok.

A következőkben Firtosváralja olyan gazdasági és szellemi-kulturális megvalósításairól, múltbeli örökségünkről esik szó, amelyekre méltán büszke lehet minden falustársam. Külön részt szenteltem könyvemben a firtosváralji unitárius egyházköztség történetének, a templom és az egyházi oktatás kapcsolatának.

Könyvem utolsó, ötödik része a falu határában található Firtos-vár történetével, az itt végzett régészeti ásatásokkal és a történészek körében európai hírnévre szert tett firtosi éremlelettel foglalkozik. Nemcsak szakemberek, de minden érdeklődő (főleg a tanulóifjúság) segítségére szerettem volna lenni az idevágó, eddig feltárt adatok, a várral foglalkozó tanulmányok egy kötetben történő publikálásával.

Kívánom, hogy akik ezt a könyvet kezükbe veszik, merítsenek erőt abban az óhajukban és törekvésükben, hogy ez a település továbbra is fennmaradjon. Bízsanak a jövőben, dacára annak, hogy a népességi mutatók nem adnak okot nagy derűlátásra. Szeretném, ha a még ottmaradt emberek valóban kezükbe vennék sorsuk irányítását és meg tudnák változtatni a jelenlegi helyzetet, mert kár lenne, hogy ilyen nagyszerű múlttal rendelkező település egyszerűen eltűnjön a térképről.

Munkámat biztatónak szánva, ebbeli igyekezetükhöz kívánok kitaratást, bizakodást, erőt és egészséget mind az otthon maradott, mind pedig a faluból eltávozott firtosváraljaiaknak.

A szerző

Székelyudvarhely, 2004. szeptember havában